

มาตรฐานการรายงานทางการเงินเกี่ยวกับการรวมธุรกิจ และแนวคิดค่าความนิยม

สัญลักษณ์ วิจิตรสาระวงศ์*

บทคัดย่อ

บทความทางวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจในแนวคิดเกี่ยวกับค่าความนิยม ผลกระทบที่มีต่อวิธีการบัญชีค่าความนิยมอันเนื่องมาจากการนำมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 3 เรื่องการรวมธุรกิจมาบังคับใช้ นอกจากนี้ การประยุกต์มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 36 เรื่องการด้อยค่าของสินทรัพย์ จะส่งผลต่อมูลค่าของค่าความนิยมภายหลังจากรับรู้รายการ บทความนี้ช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินได้เข้าใจประเด็นที่น่าสนใจและความยุ่งยากที่เกี่ยวข้องกับค่าความนิยม อันจะทำให้สามารถนำมาตรฐานดังกล่าวไปประยุกต์ในการจัดทำงบการเงิน และการวิเคราะห์ตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจได้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ค่าความนิยม การด้อยค่าของค่าความนิยม มาตรฐานการรายงานทางการเงิน

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Abstract

The objective of this article is to establish an understanding of goodwill concept. This article illustrates the effect of the adoption of Thai Financial Reporting Standard No. 3, Business Combinations, on the accounting method of goodwill. Moreover, the adoption of Thai Accounting Standard No. 36, Impairment of Assets, affects goodwill value after being recognized. This article will enable the users of financial statements to understand interesting issues and problems related to goodwill. They will be able to apply these accounting standards for preparing financial statements and enhancing their economic decision makings.

Keywords : Goodwill, Impairment of Goodwill, Thai Financial Reporting Standard

บทนำ

ในปัจจุบันนี้การแข่งขันทางธุรกิจที่ความรุนแรงมากขึ้น บริษัทเป็นจำนวนมากต้องการสร้างความสำเร็จได้เปรียบในการแข่งขันโดยการเข้าซื้อกิจการที่มีศักยภาพในการเติบโตสูง มีผลการดำเนินงานที่ดี และมีความสามารถในการทำกำไรในอนาคต ทั้งนี้ ภายหลังจากการรวมธุรกิจบริษัทอาจได้รับประโยชน์จากการประหยัดต่อขนาด การเพิ่มอำนาจต่อรองกับผู้จำหน่ายวัตถุดิบ การเป็นผู้ครองส่วนแบ่งสูงสุดในตลาด บริษัทผู้ซื้อกิจการที่เล็งเห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากการรวมธุรกิจยอมยินดีที่จะจ่ายซื้อกิจการด้วยราคาที่สูงกว่ามูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์สุทธิที่ได้มาในกิจการผู้ถูกซื้อ จึงก่อให้เกิด “ค่าความนิยม” (Goodwill) ขึ้น

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ออกมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 3 (ปรับปรุง พ.ศ. 2552) เรื่องการรวมธุรกิจ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดโดยมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (International Financial Reporting Standard 3: Business Combinations, Bound Volume 2009) มาตรฐานดังกล่าวได้กำหนดวิธีปฏิบัติทางการบัญชีเกี่ยวกับการรวมธุรกิจที่แตกต่างไปจากเดิมหลายประการ โดยเฉพาะในเรื่องค่าความนิยม ส่งผลให้ผู้ใช้งบการเงิน เช่น นักบัญชี ผู้บริหาร นักลงทุน และผู้สอบบัญชี ต้องหันมาทำความเข้าใจกับมาตรฐานใหม่ที่บังคับใช้ และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

เพื่อจะได้รับข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินอย่างแท้จริง

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจในแนวคิดเกี่ยวกับค่าความนิยม วิธีการบันทึกบัญชีค่าความนิยมตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 3 (ปรับปรุง พ.ศ. 2552) การด้อยค่าของค่าความนิยม และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงวิธีการบัญชีค่าความนิยม เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว รวมทั้งผลกระทบที่มีต่อตัวเลขที่แสดงในงบการเงิน และสามารถนำมาตรฐานการรายงานทางการเงินไปประยุกต์ได้อย่างเหมาะสม

แนวคิดเกี่ยวกับค่าความนิยม

ตามคำนิยามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 3 (ปรับปรุง พ.ศ. 2552) ค่าความนิยม หมายถึง “สินทรัพย์ที่แสดงถึงประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตที่จะได้รับจากสินทรัพย์อื่นที่ได้มาจากการรวมธุรกิจ ซึ่งไม่สามารถระบุและรับรู้เป็นรายการแยกออกมาให้ชัดเจนได้” ค่าความนิยมแตกต่างจากสินทรัพย์ประเภทอื่นตรงที่มูลค่าของค่าความนิยมนั้นเกิดจากมูลค่าที่เพิ่มขึ้นจากการรวมธุรกิจ ซึ่งไม่สามารถระบุและรับรู้เป็นรายการแยกออกมาได้ งานวิจัยของ Henning et al. (2000) และ Long (2005) ได้แยกองค์ประกอบของค่าความนิยมเป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้¹

¹ Going-concern Goodwill คำนวณได้จากผลต่างระหว่างราคาตลาดของกิจการผู้ถูกซื้อซึ่งวัดในช่วงเวลา 7 วันก่อนที่จะมีการซื้อธุรกิจ และมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์สุทธิของกิจการผู้ถูกซื้อ สำหรับ Synergy Goodwill คำนวณได้จากผลรวมของผลตอบแทนเกินปกติสะสม (Cumulative Abnormal Returns) ที่ได้รับจากการลงทุนในกิจการผู้ถูกซื้อและกิจการผู้ซื้อ โดยคำนวณจากระยะเวลา 11 วันในช่วงที่มีการประกาศรวมธุรกิจ องค์ประกอบสุดท้ายคือ Residual Goodwill คำนวณได้จากราคาที่ผู้ซื้อจ่ายซื้อหักด้วยผลรวมของมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์สุทธิในกิจการผู้ถูกซื้อและองค์ประกอบของค่าความนิยมสององค์ประกอบที่กล่าวมาข้างต้น

1. Going-concern Goodwill หมายถึง ค่าความนิยมที่เกิดจากความสามารถของธุรกิจในการก่อให้เกิดอัตราผลตอบแทนจากการรวมธุรกิจที่สูงกว่าการดำเนินงานตามปกติ

2. Synergy Goodwill หมายถึง ค่าความนิยมที่เกิดจากการเสริมแรงร่วมกันของกิจการผู้ซื้อและกิจการผู้ถูกซื้อ

3. Residual Goodwill หมายถึง จำนวนเงินที่จ่ายสูงเกินไปในการซื้อกิจการอันเกิดจากการประเมินมูลค่ากิจการผิดพลาด

ค่าความนิยมที่เกิดจากองค์ประกอบที่ 1 และ 2 ถูกเรียกว่า Core Goodwill ซึ่งสนับสนุนแนวคิดที่ว่าค่าความนิยมแสดงถึงประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคต ประโยชน์ดังกล่าวอาจเกิดขึ้นจากการปรับปรุงกระบวนการผลิต การใช้ทรัพยากรร่วมกันอันก่อให้เกิดประโยชน์จากการใช้เพิ่มขึ้น หรืออาจเกิดจากการได้ผู้บริหารที่เก่งและมีประสบการณ์สูงมาบริหารงาน อย่างไรก็ตาม ในการจ่ายซื้อกิจการอาจมีการจ่ายซื้อสูงเกินไปอันเนื่องจากการประเมินมูลค่ากิจการผิดพลาดหรือเกิดจากการที่ผู้บริหารตัดสินใจซื้อกิจการในราคาสูงเพื่อจะได้เป็นเจ้าของธุรกิจชั้นนำทั้งหมด โดยที่ประโยชน์ที่จะได้รับจากการรวมธุรกิจมีน้อยมากหรือแทบไม่มีเลย ดังนั้น ค่าความนิยมที่เกิดจากองค์ประกอบที่ 3 จึงไม่ก่อให้เกิดมูลค่าที่เพิ่มขึ้น

ในทางปฏิบัติผู้ใช้งบการเงินไม่สามารถแยกองค์ประกอบของค่าความนิยมได้ เนื่องจากต้องใช้ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์และการวิเคราะห์ทางสถิติตลอดจนยากต่อการเก็บข้อมูลที่นำเชื่อถือประกอบการคำนวณ จึงไม่อาจสรุปว่าค่าความนิยมที่กิจการบันทึกนั้นมาจากส่วนใด และจะก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มต่อกิจการหรือไม่ ผู้ใช้งบการเงินอาจกังวลว่าถ้าค่าความนิยมในการรวมธุรกิจเกิดจากองค์ประกอบที่ 3 ย่อมไม่ควรสนับสนุนวิธีการบัญชีที่ให้บันทึกค่าความนิยมเป็นสินทรัพย์ ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยของ Jennings et al. (1996) และ Henning et al. (2000) จึงได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างค่าความนิยมและมูลค่าของกิจการ ผลงานวิจัยสรุปว่าค่าความนิยมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับมูลค่าของกิจการ แสดงให้เห็นว่ากิจการที่มีค่าความนิยมสูงย่อมมีมูลค่าของกิจการสูงด้วย ซึ่งสนับสนุนแนวคิดที่ว่าค่าความนิยมเป็นสินทรัพย์ที่สะท้อนถึงประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคต และมาจาก Core Goodwill เป็นหลัก

วิธีการบันทึกบัญชีค่าความนิยม

ตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 3 (ปรับปรุง พ.ศ. 2552) กิจการต้องบันทึกบัญชีเกี่ยวกับการรวมธุรกิจ โดยปฏิบัติตามวิธีการซื้อ (Purchase Method) ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ดังนี้คือ

1. ระบุผู้ซื้อ²
2. กำหนดวันที่ซื้อ³
3. ระบุและวัดมูลค่าของสินทรัพย์ที่ระบุได้ที่ได้มา
หนี้สินที่ได้รับมา และส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุม
ในผู้ถูกซื้อ
4. ระบุและวัดมูลค่าของค่าความนิยมหรือกำไร
จากการต่อรองราคาซื้อ

จะเห็นได้ว่ามาตรฐานฉบับนี้มุ่งเน้นไปที่การวัด
มูลค่าแต่ละส่วนประกอบที่ได้มาจากการรวมธุรกิจ เช่น
สินทรัพย์ที่ระบุได้ หนี้สินที่ได้รับมา และส่วนได้เสียที่
ไม่มีอำนาจควบคุม ซึ่งต่างไปจากมาตรฐานฉบับเดิมที่เน้น
การวัดมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์สุทธิในกิจการผู้ถูกซื้อ
โดยไม่ได้สนใจการวัดมูลค่าส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจ
ควบคุมแต่อย่างใด นอกจากนี้ ยังมีขั้นตอนการรับรู้และ
วัดค่าความนิยมแยกออกมาอย่างชัดเจน ดังนั้น ผู้ซื้อ
ต้องรับรู้สินทรัพย์ที่ระบุได้และหนี้สินที่ได้รับมาของ
กิจการผู้ถูกซื้อ หากเข้านิยามของสินทรัพย์และหนี้สิน
ตามที่ระบุไว้ในแม่บทการบัญชี และต้องวัดด้วยมูลค่า
ยุติธรรม ณ วันที่ซื้อ การปฏิบัติตามเงื่อนไขการรับรู้
รายการอาจทำให้ผู้ซื้อต้องรับรู้สินทรัพย์และหนี้สิน
บางรายการที่ไม่เคยบันทึกในงบการเงินของผู้ถูกซื้อมาก่อน

เนื่องจากการพัฒนาขึ้นเองภายในกิจการ ตัวอย่างเช่น
รับรู้สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตนที่ระบุได้ เช่น สิทธิบัตร หรือ
ความสัมพันธ์กับลูกค้า เป็นต้น นอกจากนี้ ถ้าผู้ซื้อไม่ได้
ถือหุ้นในกิจการผู้ถูกซื้อ 100% ให้ผู้ซื้อรับรู้ส่วนได้เสีย
ที่ไม่มีอำนาจควบคุมในกิจการผู้ถูกซื้อด้วย ซึ่งมาตรฐาน
ฉบับนี้ให้ทางเลือกในการรับรู้ส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจ
ควบคุมไว้สองทางเลือกคือ วัดด้วยมูลค่ายุติธรรม หรือ
วัดด้วยมูลค่าของสินทรัพย์สุทธิที่ระบุได้ของผู้ถูกซื้อตาม
สัดส่วนของหุ้นที่ถือโดยส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุม
ซึ่งจะอธิบายโดยละเอียดในภายหลัง

ผู้ซื้อต้องรับรู้ค่าความนิยม ณ วันที่ซื้อ หากพบว่า
ผลรวมที่เกิดจากรายการต่อไปนี้สูงกว่ามูลค่ายุติธรรม
ของสินทรัพย์สุทธิที่ได้รับมา ผลรวมดังกล่าวเกิดจากรายการดังนี้

1. สิ่งตอบแทนที่โอนให้ซึ่งโดยทั่วไปวัดด้วย
มูลค่ายุติธรรม ได้แก่ สินทรัพย์ที่ผู้ซื้อโอนไป หนี้สิน
ที่ผู้ซื้อก่อขึ้นเพื่อชำระให้แก่เจ้าของเดิมของผู้ถูกซื้อ
และส่วนได้เสียในส่วนของเจ้าของที่ออกโดยผู้ซื้อตัวอย่าง
สิ่งตอบแทนที่โอนให้ เช่น เงินสด สินทรัพย์อื่น
หน่วยธุรกิจหรือบริษัทย่อยของผู้ซื้อ สิ่งตอบแทนที่
คาดว่าจะต้องจ่าย⁴ หุ้นสามัญหรือหุ้นบุริมสิทธิ สิทธิซื้อ
และใบสำคัญแสดงสิทธิ เป็นต้น

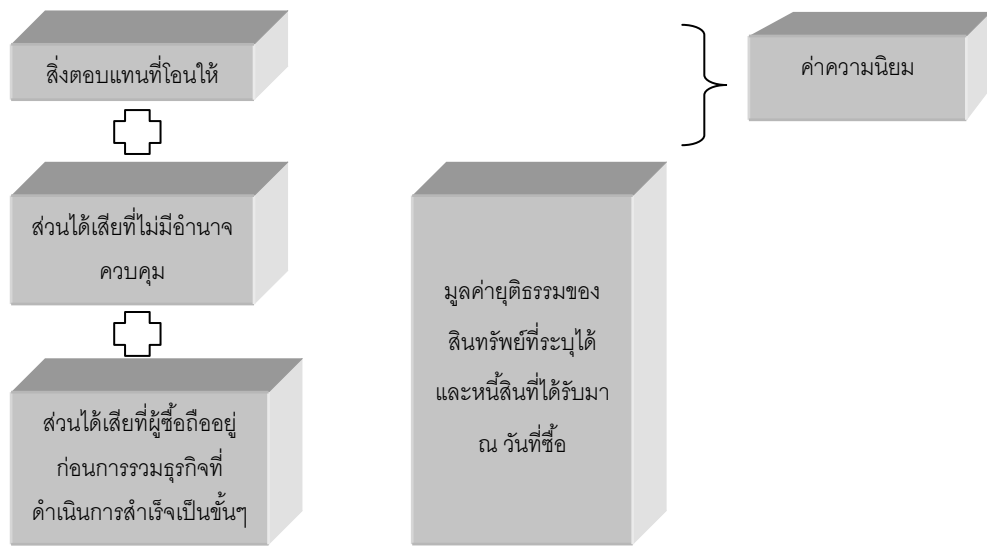
² ผู้ซื้อ หมายถึง กิจการที่ได้อำนาจในการควบคุมผู้ถูกซื้อ ตามนิยามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 (ปรับปรุง 2552)
เรื่องงบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการ หากไม่สามารถระบุผู้ซื้อได้ชัดเจน กิจการที่เป็นผู้จ่ายเงินสดหรือโอนสินทรัพย์อื่นให้
กิจการที่เป็นผู้ก่อหนี้ หรือกิจการที่ออกตราสารทุนใหม่มักจะเป็นผู้ซื้อ ยกเว้นในการซื้อธุรกิจแบบย้อนกลับ กิจการที่ออกตราสารทุนใหม่
จะกลายเป็นผู้ถูกซื้อ

³ วันที่ซื้อ คือ วันที่ผู้ซื้อได้อำนาจในการควบคุมผู้ถูกซื้อ โดยทั่วไปหมายถึงวันที่ผู้ซื้อได้โอนสิ่งตอบแทนให้แก่ผู้ถูกซื้อ และได้มาซึ่ง
สินทรัพย์และรับมาซึ่งหนี้สินของผู้ถูกซื้อตามกฎหมาย ทั้งนี้ ผู้ซื้ออาจได้อำนาจในการควบคุมก่อนหน้าหรือภายหลังวันที่สิ้นสุดรายการ
ซื้อขายกิจการหากเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญา

⁴ สิ่งตอบแทนที่คาดว่าจะต้องจ่าย หมายถึง สินทรัพย์หรือหนี้สินที่ผู้ซื้อคาดว่าจะต้องจ่ายชำระตามข้อตกลง ให้รับรู้ด้วยมูลค่ายุติธรรม
ณ วันที่ซื้อ

2. ส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุม เลือกวัดมูลค่า
ได้สองวิธีดังกล่าวในหัวข้อถัดไป
3. ส่วนได้เสียในส่วนของเจ้าของในกิจการผู้ถูกซื้อ
ที่ผู้ซื้อถืออยู่ก่อนการรวมธุรกิจที่ดำเนินการสำเร็จเป็น
ขั้นๆ (Step Acquisition) (ถ้ามี) ซึ่งวัดด้วยมูลค่ายุติธรรม
ณ วันที่ซื้อ
- จากคำอธิบายดังกล่าวสามารถแสดงรูปการรับรู้
ค่าความนิยมได้ ดังนี้

รูปที่ 1 การรับรู้ค่าความนิยม

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในการรวมธุรกิจ ผู้ซื้อไม่อาจวัดมูลค่ายุติธรรมของค่าความนิยมได้โดยตรง ในทางตรงกันข้าม ผู้ซื้อสามารถหามูลค่ายุติธรรมของส่วนประกอบอื่นๆ ดังกล่าวข้างต้นได้ ดังนั้น ค่าความนิยมจึงเป็นส่วนที่บันทึกขึ้นอันเนื่องมาจากผลต่างระหว่างผลรวมของ

ส่วนประกอบอื่นๆ ดังกล่าวข้างต้นกับมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์สุทธิที่ได้รับมา ณ วันที่ซื้อ

ตัวอย่างต่อไปนี้แสดงการรับรู้ค่าความนิยมที่เกิดจากการรวมธุรกิจ

ตัวอย่างที่ 1 บริษัท ใหญ่ยิ่ง จำกัด ซื้อหุ้นในบริษัท ยิบย่อย จำกัด 60% ในราคา 80 ล้านบาท บริษัท ยิบย่อย จำกัด มีหุ้นทั้งหมด 100 ล้านหุ้น ณ วันที่ซื้อที่มีข้อมูลเพิ่มเติม ดังนี้

บริษัท ยิบย่อย จำกัด
งบแสดงฐานะการเงิน
ณ วันที่ 1 มกราคม 25x1

(หน่วย : ล้านบาท)

สินทรัพย์		หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	
สินทรัพย์หมุนเวียน		หนี้สิน	15
เงินสด	5	ส่วนของผู้ถือหุ้น	<u>50</u>
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน			
ที่ดิน	40		
อาคาร	<u>20</u>		
รวมสินทรัพย์	<u>65</u>	รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	<u>65</u>

ในวันที่ซื้อกิจการ ที่ดินของบริษัท ยิบย่อย มีมูลค่ายุติธรรมเท่ากับ 60 ล้านบาท สินทรัพย์และหนี้สินอื่นในงบการเงิน มีมูลค่าเท่ากับมูลค่ายุติธรรม

- จากการวิเคราะห์การซื้อธุรกิจนี้ พบว่า บริษัท ใหญ่ยิ่ง จำกัด เป็นผู้ซื้อ สิ่งตอบแทนที่โอนให้คือเงินสดจำนวน 80 ล้านบาท เพื่อถือหุ้น 60% ส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุมมีสัดส่วน 40%
- มูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ที่ระบุได้และหนี้สินที่ได้รับมาของบริษัท ยิบย่อย จำกัด คำนวณได้ ดังนี้

มูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์	85	ล้านบาท
หัก มูลค่ายุติธรรมของหนี้สิน	<u>15</u>	ล้านบาท
มูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์สุทธิ	<u>70</u>	ล้านบาท
- ส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุม ในตัวอย่างนี้เลือกใช้วิธีคำนวณโดยคิดจากมูลค่าของสินทรัพย์สุทธิที่ระบุได้ของผู้ถูกซื้อตามสัดส่วนของหุ้นที่ถือโดยส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุม ซึ่งเป็นวิธีการเดียวกับที่มาตรฐานเดิมกำหนด

$$\begin{aligned} \text{ส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุม} &= \text{มูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์สุทธิของผู้ถูกซื้อ} \times 40\% \\ &= 70 \text{ ล้านบาท} \times 40\% = 28 \text{ ล้านบาท} \end{aligned}$$
- ค่าความนิยมสามารถคำนวณได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 การคำนวณค่าความนิยม

	ล้านบาท
สิ่งตอบแทนที่โอนให้	80
บวก มูลค่าส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุม	28
รวม	108
หัก มูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์สุทธิของบริษัท ยิบย่อย จำกัด	70
ค่าความนิยม	38

บัญชีค่าความนิยมจะไปปรากฏในงบการเงินรวม ซึ่งเป็นงบการเงินที่บริษัทใหญ่จัดทำขึ้นโดยนำงบการเงินของบริษัทใหญ่และบริษัทย่อยมารวมกัน กิจกรรมนิยมใช้กระดาษทำการช่วยในการจัดทำงบการเงินรวม โดยต้องมีการปรับปรุงรายการและตัดรายการระหว่างกัน เช่น ปรับปรุงมูลค่าสินทรัพย์ของบริษัทย่อยให้เป็นมูลค่ายุติธรรมในวันที่ซื้อ ตัดรายการซื้อหรือขายระหว่างบริษัทใหญ่และบริษัทย่อย โดยถือเสมือนว่าบริษัทใหญ่และบริษัทย่อยเป็นหน่วยธุรกิจเดียวกัน

ในบางครั้งผู้ซื้ออาจมีการต่อรองราคาซื้อ ซึ่งอาจเกิดขึ้นในกรณีที่การรวมธุรกิจเป็นการบังคับขายที่ผู้ขายต้องปฏิบัติตามคำสั่ง ถ้าในวันที่ซื้อกิจการพบว่ามูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ที่ระบุได้และหนี้สินที่ได้รับมาสูงกว่าผลรวมของสิ่งตอบแทนที่โอนให้ ส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุม และส่วนได้เสียที่ผู้ซื้อถืออยู่ก่อน

การรวมธุรกิจที่ดำเนินการสำเร็จเป็นขั้นๆ มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 3 (ปรับปรุง พ.ศ. 2552) กำหนดให้บริษัทต้องทบทวนการประเมินการวัดมูลค่าของสินทรัพย์ หนี้สิน และหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นที่ระบุได้ของผู้ถูกซื้อใหม่ ซึ่งอาจมีสินทรัพย์ไม่มีตัวตนที่ไม่เคยบันทึกในงบการเงินของกิจการผู้ถูกซื้อมาก่อน รวมทั้งต้องประเมินส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุม ส่วนได้เสียในส่วนของผู้ซื้อในกิจการผู้ถูกซื้อที่ผู้ซื้อถืออยู่ก่อน การรวมธุรกิจที่ดำเนินการสำเร็จเป็นขั้นๆ และทบทวนมูลค่าของสิ่งตอบแทนที่โอนให้ด้วย เพื่อให้มั่นใจว่าการวัดมูลค่าได้มีการพิจารณาข้อมูลทั้งหมดที่มีอยู่ ณ วันซื้ออย่างเหมาะสม หากยังมีส่วนเกินดังกล่าวเกิดขึ้นอีกให้รับรู้เป็น “กำไรจากการต่อรองราคาซื้อ”⁵ ในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จทั้งจำนวนทันที

⁵ เดิมเรียกว่าค่าความนิยมติดลบ (Negative Goodwill)

ตัวอย่างที่ 2 จากตัวอย่างที่ 1 สมมติว่าบริษัท ใหญ่ยิ่ง จำกัด ตกลงซื้อหุ้นในบริษัท ยิบย่อย จำกัด 60% ในราคา 40 ล้านบาท ข้อมูลอื่นๆ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง บริษัท ใหญ่ยิ่ง จำกัด จะเกิดกำไรจากการต่อรองราคาซื้อ 2 ล้านบาท

ตารางที่ 2 การคำนวณกำไรจากการต่อรองราคาซื้อ

	ล้านบาท
สิ่งตอบแทนที่โอนให้	40
บวก มูลค่าส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุม	28
รวม	68
หัก มูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์สุทธิของบริษัท ยิบย่อย จำกัด	70
กำไรจากการต่อรองราคาซื้อ	2

**การวัดมูลค่าส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุม
มีผลต่อการบันทึกค่าความนิยม**

ส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุม (Non-controlling Interest หรือ NCI)⁶ เกิดจากการที่บริษัทผู้ซื้อไม่ได้เข้าถือหุ้นทั้งหมดในบริษัทผู้ถูกซื้อ แต่สามารถควบคุมบริษัทผู้ถูกซื้อได้ ส่งผลให้ส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุมเกิดขึ้น มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 3 (ปรับปรุง พ.ศ. 2552) ให้ทางเลือกในการวัดมูลค่าส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุมไว้ 2 วิธี ดังนี้

1. วัดด้วยมูลค่ายุติธรรม โดยใช้ราคาตลาดซื้อขายคล่องสำหรับหุ้นทุนที่ถือโดยส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุม
2. วัดด้วยมูลค่าของสินทรัพย์สุทธิที่ระบุได้ของผู้ถูกซื้อตามสัดส่วนที่ถือโดยส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุม ซึ่งเป็นวิธีการเดียวกับที่ระบุไว้ในมาตรฐานเดิม

ก่อนที่จะมีการปรับปรุง โดยการนำสัดส่วนของหุ้นที่ถือโดย NCI มาคูณกับมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์สุทธิที่ระบุได้ของผู้ถูกซื้อ

ตัวอย่างต่อไปนี้จะแสดงการวัดมูลค่าส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุมตามทางเลือกที่กำหนดไว้ในมาตรฐานนี้

ตัวอย่างที่ 3 บริษัท ใหญ่ยิ่ง จำกัด ซื้อหุ้นในบริษัท ยิบย่อย จำกัด 70% บริษัท ยิบย่อย จำกัด มีหุ้นทั้งหมด 100 ล้านหุ้น ณ วันที่ซื้อที่มีข้อมูลเพิ่มเติม ดังนี้

- มูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์สุทธิที่ระบุได้ของผู้ถูกซื้อ เท่ากับ 70 ล้านบาท
- ราคาตลาดของหุ้นของบริษัท ยิบย่อย จำกัด เท่ากับ 1.5 บาท ต่อหุ้น
- บริษัท ใหญ่ยิ่ง จำกัด จ่ายซื้อหุ้นบริษัท ยิบย่อย จำกัด ในมูลค่า 80 ล้านบาท

⁶ เดิมเรียกว่าส่วนได้เสียของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย (Minority Interest หรือ MI)

ตารางที่ 3 การคำนวณค่าความนิยมที่มีการวัดมูลค่า NCI แตกต่างกัน

	วิธีที่ 1 มูลค่ายุติธรรม (ล้านบาท)	วิธีที่ 2 ตามสัดส่วน NCI (ล้านบาท)
สิ่งตอบแทนที่โอนให้	80	80
มูลค่า NCI	45 (30 ล้านหุ้น × 1.5)	21 (70 ล้านบาท × 30%)
รวม	125	101
หัก มูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์สุทธิของบริษัท ยิบย่อย	70	70
ค่าความนิยม	55	31

จากตารางที่ 3 จะเห็นว่าการวัดมูลค่าส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุมด้วยวิธีที่ต่างกัน ส่งผลให้กิจการมีค่าความนิยมที่เกิดจากการรวมธุรกิจต่างกัน ถ้าบริษัทเลือกใช้วิธีที่ 1 ในการวัดมูลค่า NCI ด้วยมูลค่ายุติธรรม ค่าความนิยมที่บันทึกจะสะท้อนภาพรวมทั้งหมดหรือที่เรียกว่า Full Goodwill นั่นคือ ค่าความนิยมในส่วนที่บริษัทใหญ่เข้าไปถือหุ้นและค่าความนิยมของส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุมด้วย ผู้สนับสนุนแนวคิดนี้เห็นว่าการคำนวณค่าความนิยมด้วยวิธีนี้ให้ประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินมากกว่าการแสดงค่าความนิยมเฉพาะส่วนที่ซื้อโดยบริษัทใหญ่ แต่หากบริษัทใช้วิธีที่ 2 ในการวัดมูลค่า NCI ด้วยมูลค่าของสินทรัพย์สุทธิที่ระบุได้ของผู้ถือตามสัดส่วนที่ถือโดยส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุม ค่าความนิยมที่บันทึกจะสะท้อนเฉพาะส่วนที่บริษัทใหญ่เข้าไปถือหุ้นเท่านั้น เรียกว่า Partial Goodwill

การที่มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 3 (ปรับปรุง พ.ศ. 2552) ให้ทางเลือกในการวัดมูลค่าส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุมนั้น ทำให้กิจการผู้ซื้อสามารถเลือกได้ว่าต้องการแสดงค่าความนิยมเพียงในส่วนของบริษัทใหญ่ หรือในภาพรวมทั้งหมดของกิจการ ซึ่งรวมค่าความนิยมในส่วนของบริษัทใหญ่และค่าความนิยมที่เป็น

ของส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุมด้วย นอกจากนี้ทางเลือกดังกล่าวสามารถเปลี่ยนแปลงได้ในแต่ละครั้งที่มีการซื้อธุรกิจ จึงมีข้อควรระวังว่าทางเลือกในการวัดมูลค่าส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุมนี้จะส่งผลให้เกิดความแตกต่างในงบการเงินรวม เนื่องจากมีการแสดงค่าความนิยมและมูลค่าส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุมแตกต่างกันในแต่ละกิจการ และอาจมีความแตกต่างกันในกิจการเดียวกันด้วยหากเลือกใช้วิธีวัดมูลค่า NCI ที่ต่างกันในการซื้อธุรกิจแต่ละครั้ง การรับรู้ค่าความนิยมแบบ Full Goodwill จะทำให้สินทรัพย์รวมที่แสดงในงบแสดงฐานะการเงินมีมูลค่าสูงกว่าแบบ Partial Goodwill และอาจทำให้ผลขาดทุนจากการด้อยค่าของค่าความนิยมในอนาคตมีมูลค่าสูงกว่าแบบ Partial Goodwill ด้วย นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่อการวิเคราะห์เปรียบเทียบงบการเงิน และการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินในงบการเงินรวมได้ เช่น ทำให้อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Asset) และอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (Total Asset Turnover) ของกิจการที่รับรู้ค่าความนิยมแบบ Full Goodwill มีมูลค่าต่ำกว่าแบบ Partial Goodwill

การให้ทางเลือกในการวัดมูลค่าส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุมนี้ได้รับอิทธิพลมาจากมาตรฐานการรายงาน

ทางการเงินระหว่างประเทศ ฉบับที่ 3 (International Financial Reporting Standards 3, Bound Volume 2009) ซึ่งถึงแม้ว่าจะสนับสนุนการวัดมูลค่า NCI ด้วยมูลค่ายุติธรรม ด้วยเหตุผลว่าจะทำให้ผู้ใช้งบการเงินได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการประเมินมูลค่าหุ้นที่บริษัทใหญ่ถืออยู่ในวันที่ซื้อกิจการ และในอนาคต อย่างไรก็ตาม มาตรฐานฉบับปรับปรุงดังกล่าวได้ให้ทางเลือกในการวัดมูลค่า NCI ไว้ด้วย ซึ่งส่งผลให้ความสามารถในการเปรียบเทียบได้ (Comparability) ของงบการเงินลดลง สาเหตุของการให้ทางเลือกมาจากการที่มีผู้คัดค้านการใช้วิธีมูลค่ายุติธรรม เนื่องจากการหามูลค่ายุติธรรมของส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุมที่น่าเชื่อถือได้มีค่าใช้จ่ายสูงกว่าและยุ่งยากมากกว่าการใช้วิธีวัดมูลค่าสินทรัพย์สุทธิที่ระบุได้ของผู้ถูกซื้อตามสัดส่วนของหุ้นที่ถือโดยส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุม และในบางครั้งอาจไม่สามารถหามูลค่ายุติธรรมได้หากบริษัทผู้ถูกซื้อไม่ได้จดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์

การรวมธุรกิจที่ดำเนินการสำเร็จเป็นขั้นๆ ที่มีผลต่อค่าความนิยม

การรวมธุรกิจอาจเกิดจากการทยอยซื้อของผู้ซื้อ ผู้ซื้อจึงมีส่วนได้เสียในผู้ถูกซื้ออยู่ก่อน ณ วันที่ผู้ซื้อได้อำนาจในการควบคุม รายการดังกล่าวถือเป็นการรวมธุรกิจที่ดำเนินการสำเร็จเป็นขั้นๆ (Step Acquisition) วิธีปฏิบัติให้ดำเนินการดังนี้

1. ผู้ซื้อต้องวัดมูลค่าส่วนได้เสียที่ตนถืออยู่ในผู้ถูกซื้อก่อนการรวมธุรกิจใหม่โดยใช้มูลค่ายุติธรรม ณ วันที่ซื้อ และรับรู้ผลต่างที่เกิดขึ้นเป็นกำไรหรือขาดทุน
2. วัดมูลค่าส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุมโดยใช้ทางเลือก 2 วิธีดังกล่าวข้างต้น
3. บันทึกค่าความนิยม ณ จุดที่ได้อำนาจควบคุม

การเปลี่ยนแปลงในมาตรฐานฉบับนี้ส่งผลให้ในกรณีที่มีการรวมธุรกิจที่ดำเนินการสำเร็จเป็นขั้นๆ ณ วันที่ผู้ซื้อได้อำนาจควบคุม ผู้ซื้อสามารถรับรู้กำไรหรือขาดทุนจากส่วนได้เสียที่ตนถืออยู่ก่อนการรวมธุรกิจ ณ วันที่ได้อำนาจควบคุมได้ และคำนวณค่าความนิยม ณ จุดที่ผู้ซื้อได้อำนาจควบคุมเท่านั้น โดยไม่ต้องคำนวณค่าความนิยมทุกครั้งที่มีการซื้อหุ้นเพิ่มตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานฉบับเดิมอีกต่อไป

ตัวอย่างที่ 4 บริษัท ลูก เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีหุ้นทั้งหมด 100 หุ้น บริษัท แม่ ซื้อหุ้นในบริษัท ลูก ครั้งที่ 1 จำนวน 30 หุ้น ซึ่งถือว่าบริษัท แม่ ยังไม่ได้อำนาจควบคุม ในเวลาต่อมา บริษัท แม่ ซื้อหุ้นในบริษัท ลูก ครั้งที่ 2 จำนวน 50 หุ้น ซึ่งถือว่าเป็นจุดที่บริษัท แม่ ได้อำนาจควบคุม

บริษัท แม่ จะต้องวัดมูลค่าหุ้นที่ตนถืออยู่เดิมจำนวน 30% โดยใช้มูลค่ายุติธรรม ณ วันที่มีการซื้อหุ้นครั้งที่ 2 ผลต่างที่เกิดขึ้นระหว่างมูลค่าส่วนได้เสียที่บันทึกไว้เดิมกับมูลค่ายุติธรรมดังกล่าวให้รับรู้เป็นกำไรหรือขาดทุน ค่าความนิยมจะถูกคำนวณขึ้น ณ วันที่กิจการซื้อหุ้นครั้งที่ 2 ซึ่งถือว่าบริษัท แม่ ถือหุ้นทั้งหมดในบริษัท ลูก 80% บริษัท แม่ ต้องหาผลรวมของสิ่งตอบแทนที่โอนให้ ส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุมซึ่งเลือกวัดมูลค่าได้ 2 วิธี และมูลค่ายุติธรรม ณ วันที่ซื้อของส่วนได้เสียในส่วนของเจ้าของในกิจการผู้ถูกซื้อที่บริษัท แม่ ถืออยู่ก่อน และนำไปเทียบกับมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์สุทธิของบริษัท ลูก ในวันที่บริษัท แม่ ได้อำนาจควบคุม ตามที่อธิบายแล้วในรูปที่ 1 ข้างต้น

การด้อยค่าของค่าความนิยม

ในอดีตค่าความนิยมถูกตัดจำหน่ายโดยใช้วิธีเส้นตรงตลอดอายุการให้ประโยชน์ มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 36 (ปรับปรุง พ.ศ. 2550) เรื่องการด้อยค่าของ

สินทรัพย์ กำหนดให้ยกเลิกการตัดจำหน่ายค่าความนิยม และให้กิจการที่มีการรวมธุรกิจในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2551 ต้องมีการทดสอบการด้อยค่าของค่าความนิยม ในปัจจุบันมาตรฐานการบัญชีดังกล่าวได้ถูกปรับปรุง ในปี พ.ศ. 2552 และกำหนดให้มีการทดสอบการด้อยค่าของค่าความนิยมทุกปีหรือเมื่อมีข้อบ่งชี้ว่าเกิดการด้อยค่า⁷ สาเหตุที่มีการเปลี่ยนวิธีการบัญชีเป็นเพราะวิธีการตัดจำหน่ายค่าความนิยมไม่ได้สะท้อนถึงมูลค่าที่แท้จริงของค่าความนิยม งานวิจัยของ Jennings et al. (1996) พบว่าการเปิดเผยการตัดจำหน่ายค่าความนิยมไม่ได้มีประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงิน รัญลักษณ์ (2544) อธิบายถึงเหตุผลของการยกเลิกการตัดจำหน่ายค่าความนิยมว่า เนื่องจากค่าความนิยมไม่ใช่สินทรัพย์ที่หมดไปหรือเสื่อมสภาพไปเท่าๆ กันตามระยะเวลา ซึ่งแตกต่างจากการใช้สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน นอกจากนี้ ค่าความนิยมไม่สามารถก่อให้เกิดกระแสเงินสดได้โดยอิสระ แต่กระแสเงินสดเกิดขึ้นจากมูลค่าของกิจการที่มารวมกัน ดังนั้น การทดสอบการด้อยค่าของค่าความนิยมจึงเป็นวิธีการบัญชีที่เหมาะสมกว่า

เพื่อวัตถุประสงค์ในการทดสอบการด้อยค่าของค่าความนิยม ค่าความนิยมจะถูกป็นส่วนไปยังหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสด (Cash-generating Units CGU) หรือกลุ่มของหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสดที่คาดว่าจะได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้นจากการรวมธุรกิจ หน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสดต้องเป็นหน่วยในระดับที่เล็กที่สุดที่กิจการใช้ในการประเมินค่าความนิยม และต้องไม่ใหญ่เกินกว่าส่วนงานดำเนินงาน ซึ่งจะก่อให้เกิดกระแสเงินสดรับเป็นอิสระจากหน่วยงานอื่นๆ การป็นส่วนค่าความนิยมเกิดขึ้นเนื่องจากค่าความนิยมเป็นสินทรัพย์ที่

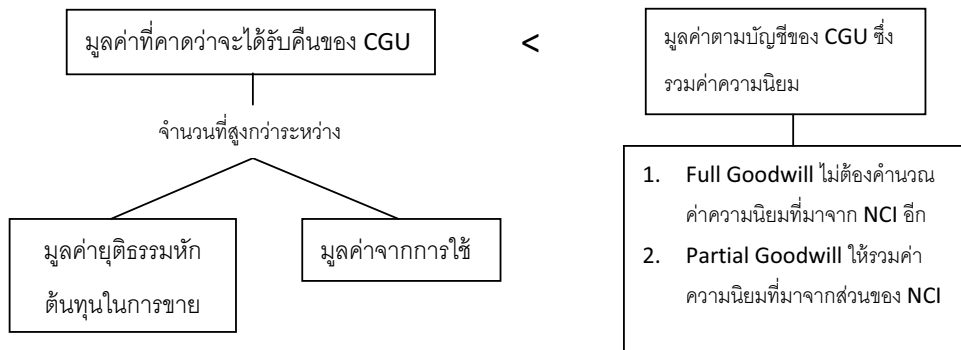
ไม่สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ต่อกิจการได้อย่างเป็นอิสระ แต่ต้องมีการใช้ร่วมกับกลุ่มของสินทรัพย์อื่นๆ ในการก่อให้เกิดกระแสเงินสด ในขั้นตอนแรกนั้นจะเห็นถึงความยุ่งยากในการทดสอบการด้อยค่าของค่าความนิยม เนื่องจากในทางปฏิบัติ เกณฑ์ในการป็นส่วนค่าความนิยมดังกล่าวไม่อาจกำหนดได้ชัดเจน ส่งผลให้ผู้บริหารต้องใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจป็นส่วนค่าความนิยม หากกิจการมีการปรับโครงสร้างการรายงานใหม่ซึ่งส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบของหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสด กิจการก็ต้องป็นส่วนค่าความนิยมใหม่ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ซึ่งย่อมก่อให้เกิดความยุ่งยากในการป็นส่วนค่าความนิยมเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ถ้ากิจการจำหน่ายการดำเนินงานที่อยู่ภายใต้หน่วยสินทรัพย์ออกไป ค่าความนิยมที่เกี่ยวข้องก็ต้องถูกนำไปรวมกับมูลค่าตามบัญชีของการดำเนินงานที่ขายไป และวัดมูลค่าโดยเปรียบเทียบสัดส่วนมูลค่าของการดำเนินงานที่ถูกจำหน่ายและส่วนงานที่ยังคงอยู่ เว้นแต่กิจการสามารถใช้วิธีคำนวณอื่นที่ดีกว่าในการสะท้อนให้เห็นถึงมูลค่าของค่าความนิยมที่จำหน่ายออกไป

นอกจากนี้ ผู้บริหารของกิจการยังมีบทบาทสำคัญในการพิจารณาว่าค่าความนิยมจะเกิดการด้อยค่าหรือไม่ โดยอาศัยดุลยพินิจและข้อสมมติของผู้บริหารในการประมาณต่างๆ เช่น การประมาณกระแสเงินสดในอนาคตที่คาดว่าจะได้รับจากการใช้สินทรัพย์ การคาดการณ์เกี่ยวกับความเป็นไปได้ในจำนวนและระยะเวลาของกระแสเงินสดในอนาคต และการกำหนดอัตราคิดลด ซึ่งเป็นอัตราก่อนหักภาษีที่สะท้อนมูลค่าของเงินตามเวลาและความเสี่ยง ความเสี่ยงนี้เป็นลักษณะเฉพาะของสินทรัพย์ที่พิจารณาอยู่และยังไม่ได้มีการปรับโดย

⁷ ข้อบ่งชี้อาจเกิดจากแหล่งข้อมูลภายนอก ได้แก่ มีการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อกิจการในระหว่างงวดหรือในอนาคตอย่างมีสาระสำคัญ อัตราดอกเบี้ยในตลาดมีการเพิ่มขึ้นจนอาจมีผลกระทบต่ออัตราคิดลดที่ใช้คำนวณ หรือข้อบ่งชี้อาจเกิดจากแหล่งข้อมูลภายใน ได้แก่ ผลการปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจของสินทรัพย์ลดลง มีแผนที่จะยกเลิกหรือปรับโครงสร้างส่วนงาน หรือจำหน่ายสินทรัพย์ก่อนกำหนด

ประมาณการกระแสเงินสดในอนาคต สาเหตุที่ต้องมีการประมาณดังกล่าวเนื่องจากมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 36 (ปรับปรุง พ.ศ. 2552) ระบุให้มีการคำนวณมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืน (Recoverable Amount) ของหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสด และนำมาเปรียบเทียบกับมูลค่าตามบัญชี (Carrying Amount) ของหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสดซึ่งรวมค่าความนิยม หากมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืนน้อยกว่ามูลค่าตามบัญชีของหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสด กิจการต้องรับรู้ผลขาดทุนจากการด้อยค่า มูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืนสามารถคำนวณได้จากจำนวนที่สูงกว่าระหว่างมูลค่าทั้งสองดังต่อไปนี้

รูปที่ 2 การทดสอบการด้อยค่าของค่าความนิยม

จะเห็นได้ว่าการทดสอบการด้อยค่าของค่าความนิยมนั้นต้องพิจารณาในระดับหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสดที่ได้รับการปันส่วนค่าความนิยม ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับสินทรัพย์หลายประเภท หากมีการทดสอบการด้อยค่าของสินทรัพย์ที่เป็นองค์ประกอบของหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสดในช่วงเวลาเดียวกัน หรือมีข้อบ่งชี้ว่า

1. มูลค่ายุติธรรมหักต้นทุนในการขาย (Fair Value Less Costs to Sell) ของสินทรัพย์หรือหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสด⁸

2. มูลค่าจากการใช้ (Value in Use) คือ มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดในอนาคตที่คาดว่าจะได้รับการใช้สินทรัพย์หรือหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสด

การทดสอบการด้อยค่าของค่าความนิยมสามารถแสดงด้วยรูปที่ 2 ได้ดังนี้

สินทรัพย์ที่เป็นองค์ประกอบอาจเกิดการด้อยค่า กิจการต้องทดสอบการด้อยค่าของสินทรัพย์แต่ละรายการก่อน และรับรู้ผลขาดทุนจากการด้อยค่าของสินทรัพย์นั้น แล้วจึงทดสอบการด้อยค่าของหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสดที่มีค่าความนิยมรวมอยู่ ค่าความนิยมจะเกิดการด้อยค่าถ้ามูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืนของหน่วย

⁸ ราคาที่เป็นหลักฐานที่ดีที่สุด คือ ราคาที่ผู้ซื้อหรือผู้ขายสามารถต่อรองราคาได้อย่างเป็นอิสระในลักษณะที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกัน โดยทั้งสองฝ่ายมีความรอบรู้และเต็มใจในการแลกเปลี่ยน และหักด้วยต้นทุนในการขาย

สินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสดต่ำกว่ามูลค่าตามบัญชีของหน่วยสินทรัพย์นั้นที่รวมค่าความนิยม ให้รับรู้ผลต่างดังกล่าวเป็นผลขาดทุนจากการด้อยค่าของหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสด โดยมีการปันส่วนผลขาดทุนจากการด้อยค่าตามลำดับ ดังนี้

1. ลดมูลค่าตามบัญชีของค่าความนิยมที่ได้ปันส่วนให้หน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสดนั้นเป็นอันดับแรก
2. ผลต่างที่เหลืออยู่ให้นำไปลดมูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์อื่นๆ ที่รวมอยู่ในหน่วยสินทรัพย์หรือกลุ่มของหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสด ตามสัดส่วนของมูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์แต่ละรายการ⁹

การให้ทางเลือกในการวัดมูลค่าส่วนได้เสียที่ไม่มีการควบคุมก่อให้เกิดประเด็นที่ตามมาในการทดสอบการด้อยค่าของค่าความนิยม หากกิจการวัดมูลค่า NCI ด้วยมูลค่าของสินทรัพย์สุทธิที่ระบุได้ของผู้ถูกซื้อตามสัดส่วนที่ถือโดยส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุมค่าความนิยมที่แสดงในงบการเงินรวมจะเป็น Partial Goodwill ซึ่งแสดงเฉพาะส่วนที่บริษัทใหญ่มีอำนาจควบคุม และไม่ได้มีการรับรู้ค่าความนิยมที่เกิดจาก NCI แต่ในการทดสอบการด้อยค่าของค่าความนิยมนั้น มูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืนของหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสดได้รวมค่าความนิยมที่เกิดขึ้นจากส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุมด้วย เนื่องจากเป็นการหามูลค่าของหน่วยสินทรัพย์ทั้งหมด ดังแสดงไว้ในรูปที่ 2 ดังนั้น ในการทดสอบการด้อยค่า กิจการจึงต้องเพิ่มมูลค่าตามบัญชีของหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสดเพื่อให้รวมค่าความนิยมที่เกิดมาจาก NCI ด้วย โดยใช้วิธีเปรียบเทียบ

จากสัดส่วนของค่าความนิยมที่ถือโดยบริษัทใหญ่ ก่อนที่จะนำมูลค่าตามบัญชีไปเปรียบเทียบกับมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืนของหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสด ผลขาดทุนจากการด้อยค่าที่คำนวณได้ให้นำไปลดมูลค่าของค่าความนิยมและมูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์อื่นๆ ดังกล่าวข้างต้น แต่เนื่องจากบริษัทใหญ่รับรู้ค่าความนิยมแบบ Partial Goodwill บริษัทใหญ่จึงรับรู้ผลขาดทุนจากการด้อยค่าของค่าความนิยมได้เพียงสัดส่วนที่บริษัทใหญ่ถือหุ้นอยู่เท่านั้น ส่วนผลขาดทุนจากการด้อยค่าของค่าความนิยมในสัดส่วนที่ NCI ถืออยู่จะไม่มีการรับรู้ในงบการเงินรวม เช่นเดียวกับการไม่รับรู้ค่าความนิยมที่เกิดจาก NCI

ถ้าบริษัทใหญ่วัดมูลค่า NCI ด้วยมูลค่ายุติธรรมค่าความนิยมที่แสดงในงบการเงินรวมจะเป็น Full Goodwill จึงไม่ต้องคำนวณหามูลค่าของค่าความนิยมที่มาจาก NCI ในการทดสอบการด้อยค่าอีก นอกจากนี้ ผลขาดทุนจากการด้อยค่าของค่าความนิยมจะมีมูลค่าสูงกว่าการบันทึกบัญชีแบบ Partial Goodwill เนื่องจากสามารถปันส่วนผลขาดทุนจากการด้อยค่าของค่าความนิยมให้แก่บริษัทใหญ่และส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุมด้วยเกณฑ์เดียวกับการปันส่วนกำไรหรือขาดทุนได้

ตัวอย่างที่ 5 จากตัวอย่างที่ 3 บริษัท ใหญ่ยิ่ง จำกัด ซื้อหุ้นในบริษัท ยิบย่อย จำกัด 70% ในราคา 80 ล้านบาท บริษัท ยิบย่อย จำกัด มีหุ้นทั้งหมด 100 ล้านหุ้น ณ วันที่ซื้อมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์สุทธิที่ระบุได้ของบริษัท ยิบย่อย จำกัด เท่ากับ 70 ล้านบาท และราคาตลาดของหุ้นของบริษัท ยิบย่อย จำกัด เท่ากับ 1.5 บาทต่อหุ้น เนื่องจากสินทรัพย์ของบริษัท ยิบย่อย จำกัด ทั้งหมด

⁹ ในการปันส่วนผลขาดทุนจากการด้อยค่า กิจการต้องไม่ลดมูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์ให้ต่ำกว่าจำนวนที่สูงที่สุดของ 1) มูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์หักต้นทุนในการขาย 2) มูลค่าจากการใช้สินทรัพย์ หรือ 3) มูลค่าศูนย์ หากยังมีมูลค่าผลขาดทุนจากการด้อยค่าที่ไม่สามารถปันส่วนให้กับสินทรัพย์ใดเนื่องจากคิดเงื่อนไขข้างต้น ให้ปันส่วนในแก่สินทรัพย์อื่นที่อยู่ในหน่วยสินทรัพย์เดียวกันตามสัดส่วน

เป็นกลุ่มของสินทรัพย์ที่เล็กที่สุดที่ก่อให้เกิดกระแสเงินสดรับซึ่งเป็นอิสระจากกระแสเงินสดรับอื่น จึงถือว่าบริษัท ยิบย่อย จำกัด เป็นหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสดในวันที่ซื้อพบว่าบริษัท ใหญ่ยิ่ง จำกัด มีความนิยมดังแสดงการคำนวณไว้ในตารางที่ 3 ข้างต้น

ณ วันสิ้นปี บริษัท ใหญ่ยิ่ง จำกัด พบว่ามูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืนของหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสดของบริษัท ยิบย่อย จำกัด เท่ากับ 95 ล้านบาท และมูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์สุทธิที่ระบุได้ของบริษัท

ยิบย่อย จำกัด ซึ่งไม่รวมค่าความนิยมเท่ากับ 100 ล้านบาท

จากตัวอย่างที่ 3 บริษัท ใหญ่ยิ่ง เลือกวัดมูลค่าส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุมโดยใช้ 2 วิธี คือ วัดด้วยมูลค่ายุติธรรม และวัดด้วยมูลค่าของสินทรัพย์สุทธิที่ระบุได้ของผู้ถูกซื้อตามสัดส่วนที่ถือโดย NCI ทำให้มีการรับรู้ค่าความนิยมในงบการเงินรวมแตกต่างกันดังแสดงไว้ในตัวอย่างข้างต้น และจะส่งผลให้มีการรับรู้ผลขาดทุนจากการด้อยค่าของค่าความนิยมที่แตกต่างกันด้วย

ตารางที่ 4 การคำนวณผลขาดทุนจากการด้อยค่าเมื่อมีการวัดมูลค่า NCI ด้วยวิธีที่แตกต่างกัน

	วิธีที่ 1 มูลค่ายุติธรรม (ล้านบาท)	วิธีที่ 2 ตามสัดส่วน NCI (ล้านบาท)
มูลค่าตามบัญชี (Carrying Amount) ของสินทรัพย์สุทธิที่ระบุได้ (ไม่รวมค่าความนิยม)	100	100
ค่าความนิยม มูลค่าตามบัญชีของค่าความนิยม (จากตารางที่ 3) ค่าความนิยมของ NCI ที่ไม่ได้รับรู้	55	31 13.29 (= 31 × 0.3/0.7)
รวมมูลค่าตามบัญชีของหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสดและค่าความนิยม (1)	155	144.29
มูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืน (Recoverable Amount) (2)	95	95
ผลขาดทุนจากการด้อยค่า (1) – (2)	60	49.29
การปันส่วนผลขาดทุนจากการด้อยค่า		
1. ค่าความนิยม	55	44.29
2. สินทรัพย์ที่ระบุได้	5	5
บริษัทใหญ่รับรู้ผลขาดทุนจากการด้อยค่าได้ไม่เกินค่าความนิยมที่รับรู้ ผลขาดทุนจากการด้อยค่าของค่าความนิยมที่รับรู้	55	31
มูลค่าตามบัญชีหลังการปันส่วนผลขาดทุนจากการด้อยค่า		
ค่าความนิยม	0	0
สินทรัพย์ที่ระบุได้	95	95

ผลขาดทุนจากการด้อยค่าของค่าความนิยมให้แสดงเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวมมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 36 ไม่อนุญาตให้กลับรายการผลขาดทุนจากการด้อยค่าของค่าความนิยมที่ได้รับรู้ไว้ในงวดก่อนๆ ถึงแม้ข้อบ่งชี้ที่ทำให้ค่าความนิยมเกิดการด้อยค่าหมดไป กิจกรรมแสดงค่าความนิยมในงบแสดงฐานะการเงินรวมด้วยราคาทุนหักค่าเผื่อการด้อยค่าสะสมในทางปฏิบัติการทดสอบการด้อยค่าของค่าความนิยมทำได้ยากมาก ทั้งในเรื่องการปันส่วนค่าความนิยมให้กับหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสด และการคำนวณหามูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืนของหน่วยสินทรัพย์นั้น เนื่องจากต้องขึ้นกับข้อสมมติและดุลยพินิจของผู้บริหาร อันอาจเปิดโอกาสให้มีการตกแต่งตัวเลขได้ โดยในปีใดที่ผลการดำเนินงานไม่ดี กิจกรรมอาจไม่ต้องการแสดงผลขาดทุนจากการด้อยค่าของค่าความนิยม เพื่อมิให้ผลการดำเนินงานลดลงมากกว่าเดิม หรือในบางครั้งผู้บริหารอาจต้องการบันทึกผลขาดทุนจากการด้อยค่าของค่าความนิยมในปีที่ผลประกอบการแย่มาก เพื่อให้ในปีนั้นมีค่าใช้จ่ายมากที่สุดและมีผลขาดทุนเป็นจำนวนมาก หรือที่นิยมเรียกว่า Big Bath ส่งผลให้ผลการดำเนินงานในปีต่อๆ มาดูดีขึ้น ดังนั้น จึงมีผู้โต้แย้งว่าการที่มาตรฐานการบัญชีกำหนดให้มีการทดสอบการด้อยค่าของค่าความนิยมนั้น ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินหรือไม่ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยหลายเรื่องพบว่าการประกาศขาดทุนจากการด้อยค่าของค่าความนิยมให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงิน เช่น Zang (2003) พบว่านักวิเคราะห์ทางการเงินปรับลดการพยากรณ์ผลกำไรของบริษัทเมื่อพบว่ามีการประกาศการด้อยค่าของค่าความนิยม และ Li et al. (2005) พบว่านักลงทุนให้ความสำคัญต่อการด้อยค่าของค่าความนิยม อันเห็นได้จากราคาที่ราคาหุ้นติดลบในช่วง 3 วันระหว่างที่มีการประกาศการด้อยค่าของค่าความนิยม ผลการวิจัยในภาพรวมสรุปว่าการด้อยค่าของค่าความนิยมมีประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงิน และ

สะท้อนให้เห็นถึงผลการดำเนินงานที่ไม่ดีของธุรกิจ นอกจากนี้ งานวิจัยของ Hayn และ Hughes (2006) พบว่าการด้อยค่าของค่าความนิยมเกิดขึ้นภายหลังจากที่ผลประกอบการทางเศรษฐกิจของกิจการลดลงเป็นเวลานานปี

อนาคต

ในหลายปีที่ผ่านมา สภาวิชาชีพบัญชี ได้นำมาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศมาใช้กับประเทศไทย ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงในมาตรฐานของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 3 (ปรับปรุง พ.ศ. 2552) เรื่อง การรวมธุรกิจ ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดเกี่ยวกับค่าความนิยม มาตรฐานฉบับนี้มุ่งเน้นไปที่การวัดมูลค่าแต่ละส่วนประกอบที่ได้มาจากการรวมธุรกิจ เช่น สินทรัพย์ที่ระบุได้ หนี้สินที่ได้รับมา และส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุม รวมทั้งระบุขั้นตอนการรับรู้และวัดค่าความนิยมแยกออกมาอย่างชัดเจน นอกจากนี้ มาตรฐานได้ให้ทางเลือกในการวัดมูลค่าส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุมไว้ 2 วิธี คือ วัดด้วยมูลค่ายุติธรรม หรือมูลค่าของสินทรัพย์สุทธิที่ระบุได้ของผู้ถูกซื้อตามสัดส่วนของหุ้นที่ถือโดยส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุม ซึ่งส่งผลให้กิจการบันทึกค่าความนิยมที่เกิดจากการรวมธุรกิจต่างกัน และทำให้ความสามารถในการเปรียบเทียบได้ของงบการเงินลดลง สำหรับการรวมธุรกิจที่ดำเนินการสำเร็จเป็นขั้นๆ ให้คำนวณค่าความนิยม ณ จุดที่ได้อำนาจควบคุมโดยไม่ต้องคำนวณค่าความนิยมทุกครั้งที่มีการซื้อหุ้นเพิ่มอีกต่อไป มาตรฐานฉบับปรับปรุงนี้ให้บังคับใช้สำหรับการรวมธุรกิจซึ่งวันที่ซื้อเกิดขึ้นในรอบระยะเวลาบัญชีตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2554 โดยให้ถือปฏิบัติโดยใช้วิธีเปลี่ยนทันทีเป็นต้นไป และกิจการไม่ต้องปรับปรุงรายการสินทรัพย์และหนี้สินที่เกิดขึ้นจากการรวมธุรกิจซึ่งวันที่ซื้อเกิดขึ้นก่อนที่มาตรฐานฉบับนี้จะมีผลบังคับใช้

ภายหลังจากที่กิจการรับรู้ค่าความนิยมในงบการเงินรวมแล้ว กิจการจะต้องทดสอบการด้อยค่าของค่าความนิยมตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 36 (ปรับปรุง พ.ศ. 2552) เรื่องการด้อยค่าของสินทรัพย์ ซึ่งในการทดสอบการด้อยค่าของค่าความนิยมมีความยุ่งยากทั้งในเรื่องการปันส่วนค่าความนิยมให้หน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสด การใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารในการประมาณการและกำหนดข้อสมมติต่างๆ การทดสอบการด้อยค่าในระดับหน่วยสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดเงินสด และการปันส่วนผลขาดทุนจากการด้อยค่าให้แก่สินทรัพย์ตามลำดับ นอกจากนี้ ทางเลือกในการวัดมูลค่าส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุมที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการรายงาน

ทางการเงินฉบับที่ 3 ยังส่งผลต่อวิธีการคำนวณและมูลค่าของผลขาดทุนจากการด้อยค่าของค่าความนิยมด้วยการติดตามการเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานการรายงานทางการเงินดังกล่าว ย่อมทำให้ผู้จัดทำงบการเงินมีความเข้าใจวิธีการบัญชีเกี่ยวกับค่าความนิยมและการด้อยค่าของค่าความนิยม และสามารถนำมามาตรฐานดังกล่าวไปประยุกต์ได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ การทำความเข้าใจต่อแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการรายงานทางการเงินยังมีประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินกลุ่มอื่นๆ เช่น นักวิเคราะห์ นักลงทุน และเจ้าหนี้เงินกู้ เป็นต้น ในการนำตัวเลขในงบการเงินไปใช้วิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

ัญลักษณ์ วิจิตรสารวงศ์. 2544. ควรยกเลิกการตัดจำหน่ายค่าความนิยมที่เกิดจากการซื้อธุรกิจหรือไม่. **จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์** ปีที่ 23 ฉบับที่ 90: 11-22.

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. 2552. **มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 3 เรื่อง การรวมธุรกิจ**. บริษัท พี.เอ.ลีฟวิ่ง จำกัด: กรุงเทพฯ.

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. 2552. **มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 36 เรื่อง การด้อยค่าของสินทรัพย์**. บริษัท พี.เอ.ลีฟวิ่ง จำกัด: กรุงเทพฯ.

ภาษาอังกฤษ

Hayn, C. and Hughes P. J. 2006. Leading indicators of goodwill impairment. **Journal of Accounting, Auditing & Finance** 21 (3): 223-265.

Henning, S., B. Lewis, and W. Shaw. 2000. Valuation of the components of purchased goodwill. **Journal of Accounting Research** 38 (2): 375-386.

International Accounting Standards Board. 2009. **International Financial Reporting Standards 3, Business Combinations**. London.

- Jennings, R., J. Robinson, R. Thompson II, and L. Duvall. 1996. The relation between accounting goodwill numbers and equity values. **Journal of Business Finance and Accounting** 23 (4): 513-533.
- Li, Z., P. Shroff, and R. Venkataraman. 2005. Goodwill impairment loss: Causes and consequences. **Working Paper, University of Minnesota.**
- Long, Y. 2005. Essay on SFAS 142: Adoption timing motives, market reaction, and relation between impairment and overpayment in acquisitions. **Dissertation, Stanford University.**
- Zang, Y. 2003. Discretionary behavior with respect to the adoption of SFAS 142 and the behavior of security prices. **Working Paper, University of California, Berkeley.**